NOORD-BRABANDER.

Dicere verum
Quid vetat? HORATIUS.

NOMMER 155. 'S BOSCH. DONDERDAG, 29 DECEMBER 1831.

Nederlanden.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van maandag, den 23 December.

Er waren 52 leden tegenwoordig:

De beraadslagingen over de begrooting, welke gisteren begonnen waren, werden voortgezet.

Vóór het ontwerp hebben gesproken de heeren *Luyben*, *Sypkens*, *Donker Curtius*, *van der Gronden* en *van de Kasteele*, waarvan de meesten, hoezeer vele bedenkingen tegen de wet hebbende, haar zouden aannemen om de omstandigheden, waarin de staat verkeert, en ten einde daardoor een bewijs te geven van de eensgezindheid van vorst en volk, welke er bij voortduring in ons vaderland bestaat. De heer *Luyben* zeide onder anderen dat hij zich vrijmoedig over de gebreken der onderhavige wet zou uitlaten, maar niet zoo naauwgezet zijn, als hij in tijden van rust en orde altijd geweest is en wezen zal, en over die feilen heenstappen, die grootendeels aan onze tegenwoordige omstandigheden moeten worden toegeschreven, en welke hem in gewone tijden zeker tegen de wet zouden hebben doen stemmen. Als algemeene bedenkingen stelde hij op den voorgrond, dat hij gewenscht had de tegenwoordige begrooting in gewoone en buitengewoone gesplitst te zien, ten einde getrouw te blijven aan de voorschriften der grondwet dienaangaande; dat de beide ridder-orden onder een beheer konden worden vereenigd, gelijk ook de staats-secretarij met het kabinet des Konings; dat de leden van den raad van state verminderd moesten worden, en het verderflijk stelsel van centralisatie afgeschaft.

Dat zoo lang de grondwet bestaat de kamer geene vrijheid heeft om de vermindering van 's Konings inkomen bij eene wet te bekrachtigen, maar die vermindering, als een door Z. Maj. gebragt offer, slechts met dank-erkentenis kan aannemen.

Ten aanzien van het ministerie van justitie, wenschte hij, ter bezuiniging, zoodra mogelijk de betrekking der tijdelijke directeurs van politie afgeschaft te zien.

Op de aanvrage voor het ministerie van binnenlandsche zaken, merkt de spreker aan, dat de verandering van administrateurs in raden-adviseurs geene eigenlijke bezuiniging is; dat, zoo men al de districts-commissarissen in sommige provincien wil behouden, men toch aan dezen post zeer goed die van militie-commissaris verbinden, en daardoor de traktementen der laatsten uitzuinigen konde; dat bepaaldelijk op de administratie van den waterstaat de volledige toepassing van het besluit van den 1 maart 1831 wenschelijk is; en dat de reiskosten voor de ambtenaren bij die administratie voor groote vermindering vatbaar schijnen te zijn. — Ter gelegenheid van de administratie der gevangenissen, geeft hij in bedenking, of het wel doelmatig is, dat de ambtenaren van het openbaar ministerie leden zijn van de collegien van regenten over de gevangenissen, vermits deze welligt niet altijd geschikt zijn om deel te nemen aan het beheer der gevangenissen, waarin zich dikwijls lieden bevinden, tegen welke zij de toepassing der strafwet hebben moeten eischen. — In het algemeen had er, bij het ministerie van binnenlandsche zaken nog meer kunnen uitgespaard worden, ofschoon hij dit niet, zoo als andere leden, op het punt der kunsten en wetenschappen zoude willen zoeken.

Met betrekking tot het departement van de roomsch-katholijke eeredienst betuigt de spreker zijnen dank aan de regering dat dezelve geen gehoor gegeven heeft aan het verlangen van de zoodanigen, die de afzonderlijke directie van dit departement afgeschaft wilden hebben, en betoogt het belang en de noodzakelijkheid van een afzonderlijk beheer in dezen.

In gewone tijden, zegt de spreker, zoude het hoofdstuk departement van finantien ruime stof tot bedenkingen opleveren; thans wil hij slecht eenige bedenkingen daaromtrent in het midden brengen. Dezelve betreffen de verdeeling der schuld tusschen Holland en Belgie, zoo als die op de begrooting gebragt is, en welke hij voor hersenschimmig houdt; doch over welk bezwaar de hoop op eene restauratie in Belgie hem doet heenstappen; — voorts het hoog bedrag der pensioenen, de ruime bezoldiging der ambtenaren van den waarborg der gouden en zilveren werken; de overbodige talrijkheid der commiesen voor het toezigt op de inning der belasting; sommige misbruiken, welke bij de administratie der registratie zijn ingeslopen; de enorme onkosten van het kadaster, enz. — Hij zal voor de wet stemmen.

De heeren *van Alphen*, *Lankir*, *Collot d'Escury*, *van Dam van Isselt* en *van Reenen* hebben de wet bestreden. De heer *van Alphen* beoordeelde de begrooting als een aanvang van onze binnenlandsche aangelegenheden, te kostbaar en te omslagtig. De heer *van Dam* heeft met klem van redenen betoogd, dat de begrooting veel te drukkend en onaannemelijk was; dat de natie zulke drukkende belastingen niet kon opbrengen, en dat het hem leed deed de begrooting te moeten verwerpen, hetwelk de regering, bij het vroeger invoeren van bezuinigingen, had kunnen voorkomen. De heer *van Reenen* verlangde eene crediet-wet.

Daarna is de zitting opgeheven en het vervolg der discussie bepaald op heden avond ten half zeven ure.

Nadat de heeren *Frets*, *Geckinga* en *Hofstede*, in de avondzitting, nog gesproken hadden en de staatsraad, belast met het bestuur der binnenlandsche zaken de aanmerkingen tegen het hoofdstuk van zijn bestuur had verdedigd, zoo als vervolgens de heer *Clifford* voor het departement der nationale nijverheid en colonien deed, vatte Zijne Exc. de minister van finantien het woord op. Hij verklaarde niet te zullen treden in breede ontwikkelingen over onderwerpen, die door vele leden, gedurende de lange discussie, behandeld waren, maar ook niet te zullen zwijgen, daar zulks als een blijk van minachting voor de vergadering zou kunnen worden beschouwd. Hij zou voornamelijk twee punten behandelen, en wel den vorm en het wezen en den inhoud van de begrooting zelve. Wat den vorm betrof, zou hij alleenlijk aanmerken, dat het der regering onverschillig is, of de begrooting in één stuk of gesplitst wordt aangenomen, en of zij eene krediet-wet of eene begrootings-wet wordt genoemd. Met betrekking tot den inhoud heeft men verlangd veranderingen in het staatsbestuur, de afschaffing van secretarie van staat, de vereenvoudiging van den raad van state, de vereeniging der kanselarijen, de vernietiging van het sijndicaat en wat al meer. Zijne Exc. zou over het nuttige en doelmatige daarvan thans geen oordeel vellen; doch zeker was het dat er aan de regeling van de binnenlandsche aangelegenheden niet kon gedacht worden, zonder voor te komen, dat zij in de binnenlandsche verwarringen zou deelen.

In het standpunt, waarin het sijndicaat tegen over Belgie stond, en bij de verbazende moeite, welke het kosten zou, om tot de liquidering van de door dat collegie nog beheerd wordende kapitalen te komen; zou, zoo als Zijne Exc. vermeende, niemand nog aan hervormingen van dusdanigen aard denken. Voorts vermeende de minister, dat het stelsel, door sommige leden aangevoerd, om eerst de middelen en dan de uitgaven in overweging te nemen, onuitvoerlijk was, daar men, indien de regering nieuwe of zware belastingen voordroeg, altijd zou vragen, zijn die wel noodig, daar men de uitgaven nog niet kent. Het bedrag der begrooting was te hoog voorgekomen; men had eene vermindering verlangd en gezegd, dat de middelstand te zeer gedrukt werd. Ook hiervan was de regering doordrongen; doch men had bij de voorgedragen wet omtrent de middelen de grondbelasting met 40 opcenten verhoogd, de hoogere standen door patenten, personeel, huisbedienden en paarden getroffen en dus wel degelijk zoo veel mogelijk het ontlasten van den minderen stand ten doel gehad. Eene belasting op het gemaal, zeide Zijne Exc., zou die strekking niet gehad hebben, want zulks was geen middel van verligting van den middelstand, hoezeer hij vermeende dat men eenmaal tot de weder invoering daarvan zal worden gebragt. Zijne Exc. trachtte voorts de noodzakelijkheid van het millioen voor afloopende betalingen te betoogen, dat strekken zal om aan hen eene schadevergoeding, pensioenen of wachtgelden te geven, welke door het nieuwe stelsel van bezuiniging daarop aanspraak hebben, en ter voldoening van aanzienlijke toelagen, die, volgens gesloten overeenkomsten, aan de gelicencieerde zwitsersche regementen moeten worden gegeven. Met betrekking tot dit laatste, vermeende Zijne Exc., dat, hoezeer ook deze post in vereffening met Belgie moet worden gebragt, hij echter genoodzaakt was op te merken, dat, moest er nog eens tot de bewuste 24 artikelen worden gekomen, volgens een dezer, dergelijke toelagen aan personen moesten worden uitgereikt daar, waar zij wonen, en hij voorzag, dat de bedenking, dat die Zwitsers noch hier noch in Belgie zouden verkiezen te wonen, nieuwe zwarigheden zou doen rijzen, en Nederland alleen aan zijne verpligting ten deze zou moeten voldoen. Desniettemin zou er eene opgave van het gebruik, dat men van het millioen maakte, jaarlijks aan de staten generaal worden aangeboden.

De middelen en uitgaven werden voorts door Zijne Exc. als twee afzonderlijke onderwerpen beschouwd, die geheel van elkander afgescheiden waren. De belangen van den landbouw

den daarbij niet uit het oog worden verloren; een thema bij den raad van state aanhangig strekt dezen tegen den in- en doorvoer beschermende die belangen krachtdadig met was niet voorzigtig de voorsprong deswege vooruit te loopen; maar dit was er van te zeggen, dat handel, landbouw en nijverheid er die bescherming zouden vinden, waarop zij aanspraak hebben.

Het stelsel van bezuiniging droeg reeds, volgens Zijne Excellentie, de beste vruchten, en hij had de innigste overtuiging, dat het goede resultaten zou opleveren. In 1831 beliep de begrooting over de 87 millioenen guldens; hiervan moesten worden afgetrokken 11½ millioen voor renten van België, een half millioen voor renten van schatkist-biljetten en ander papier, en voorts de kosten van oorlog en nijverheid, waardoor zij op 51 millioenen berekend kan worden. De voorgedragen begrooting beliep acht en veertig millioenen, waarvan nog moeten worden afgetrokken de vier millioenen guldens voor gecreëerde schuld, het millioen afloopende betalingen en andere posten meer, waaruit is op te maken, dat de begrooting eene vermindering van negen millioenen had ondergaan. Eene aanzienlijke bezuiniging, zeide Zijne Excellentie, die, bij veranderde omstandigheden, voor marine en oorlog nog meer verminderen zal, en waardoor haar bedrag beneden dat der republiek van 1809 zal gebragt worden. Die bezuinigingen waren voornamelijk gevonden op de kosten van het bestuur, en het bleek daardoor, dat het bij geene losse klanken was gebleven. De bezuinigingen zouden nog verder worden voortgezet, doch niet in eens, wilde men ten minste verwarring voorkomen, die anderland millioenen een kantoor kosten. Voorts zeide Zijne Excellentie, dat, om te antwoorden op de aanmerking wegens het verminderen van het aantal commiezen bij de in- en uitgaande regten, er dezer dagen door onderscheiden gouverneurs der provinciën versterking van het getal commiezen gevraagd is; dat er 120 naar de grenzen zijn gezonden, en dat ook de kamer van koophandel van Schiedam een gelijk verzoek heeft gedaan tegen de insmokkeling van jenever.

Men had gesproken van den indruk eener verwerping der voordragt. De Koning, zeide de minister, hecht te veel waarde aan eendragt, aan overeenstemming met de staten-generaal en aan eensgezindheid en heeft dienvolgens dat uiterste niet willen afwachten, maar hem minister na kennisneming der bezwaren van de kamer vergund te verklaren en daarvan in de notulen melding te doen maken, dat van de som van 48 millioenen aanvankelijk niet meer dan 44 millioenen zullen worden besteed; doch dat zoo door de omstandigheden, of de in te voeren bezuinigingen de overige vier millioenen niet zouden kunnen worden bespaard en later suppletoire middelen zullen worden voorgedragen, om daarin te voorzien. De minister vleide zich, dat door dit bewijs van 's Konings toegevendheid de zulien van den staat zullen worden geschraagd, dat die inwilliging van 's Konings zijde op prijs zal worden gesteld, en dat hij hoopte, dat de uitslag der stemming daarvan het bewijs zou opleveren.

Over de verklaring van den minister is eene lange discussie ontstaan, daar zij door eenige leden niet wel begrepen scheen te worden. De minister verzekerde, dat de vier millioen onbeschikbaar zullen gehouden worden en als eene globale som van de begrooting zullen strekken. Eindelijk is de wet met 45 tegen 8 stemmen aangenomen. Tegen hebben gestemd de heeren: *van Nes*, *Luzac*, *van Dam*, *van Sytzama*, *Backer*, *Dedel*, *op den Hooff* en *van Tuyl van Coelhorst*.

Zitting van zaturdag den 24 december.

In de zitting van heden, was de beraadslaging over de verlenging der wet van 3 november en 1 december 1830, ter beteugeling en bestraffing van staatkundige woelingen, die in der tijd als eene gelegenheids-wet slechts voor één jaar was vastgesteld aan de orde. De heeren *van Dam*, *van Hemert*, *op den Hooff* en *Frets*, voerden daarvoor het woord.

De heer *Luyben* vond de wet onnoodig en onraadzaam, omdat er geene noodzakelijkheid bestond eene wet in stand te houden, die, naar zijne meening, met de bepalingen der grondwet strijdig was. Eveneens oordeelde de heer *Luzac*, die nu niet voor de verlenging stemmen zou, daar hij zich tegen de invoering had verklaard, vooral daar overal orde en pligtbetoon heerschten. Zijne Exc. de minister het doelmatige van de wet aangetoond hebbende, werd zij met eene meerderheid van 39 tegen 9 stemmen aangenomen. Tegen hebben gestemd de heeren *van Forcest*, *van Boelens*, *Ingenhousz*, *Luzac*, *Luyben*, *de la Court*, *Schimmelpenninck*, *Dyckmeester* en

In dezelfde zitting zijn de rapporten van de centrale afdeeling over twee ontwerpen van wet gelezen, als: 1°. over de bepaling van den omslag der grondbelasting, en 2°. over de middelen ter bestrijding der uitgaven voor 1832, in welk ontwerp de regering na de voordragt nog eenige veranderingen heeft gebragt.

De beraadslagingen werden hierover bepaald op woensdag den 28, wordende de vergadering geadjourneerd tot dingsdag ten 2 ure, om rapporten op petitiën aan te hooren.

'SHERTOGENBOSCH, 23 *December*.

H. H. K. K. H. H. de maarschalk prins van Oranje en prins Frederik zijn gisteren ochtend met de koninklijke stoomjagt van hier naar 's Hage vertrokken; naar men vernam wordt Z. K. H. de prins van Oranje den 3 januarij aanstaande terug verwacht; prins *Frederik* zal echter tot in de residentie verblijven.

— Het ontwerp van wet op de grondbelasting, dat bij de tweede kamer der staten-generaal aan de orde van den dag is, heeft eene aanzienlijke verandering ondergaan. In plaats van het heffen van *veertig* opcenten op de grondlasten, zoo als bij art. 4 en 5 van het eerste ontwerp was voorgedragen, zijn nu gemelde opcenten tot *vyf en twintig centen* verminderd. Voorts is in die wet een nieuw artikel gevoegd, luidende:

«Het zal, gedurende 6 maanden tijds, na de eerste invoering der kadastrale kohieren, volgens art. 3, aan de belanghebben den vrijstaan zich in reclame te voorzien tegen alle abuizen, welke in de kadastrale operatien mogten worden ontdekt, mits de wettelijke vormen der kadastrale werkzaamheden in het oog houdende.»

— Eene kolenmijn, nabij Wigan, in het graafschap Lancaster is met een ijsselijk geweld gesprongen. Daarbij zijn 20 mannen en 8 vrouwen om het leven gekomen.

Engeland.

LONDEN, 23 *December*.

Maandag is er een kabinetsraad gehouden. Dezer dagen heeft prins *Talleyrand*, de fransche gezant, lord *Palmerston* een bezoek gegeven.

Eergisteren heeft de baron *van Wessemberg*, buitengewoon gezant van Oostenrijk, eene conferentie gehad met den minister van buitenlandsche zaken.

Zaturdag is de tweede voorlezing van de nieuwe hervormingsbill in het huis der gemeenten met 324 tegen 162 en dus met eene meerderheid van 162 stemmen doorgegaan.

— *The Courier* zegt, dat het gerucht te Parijs in omloop was, dat Rusland het tractaat der conferentie niet voor het laatste oogenblik zou ratificeren, in hoop, dat Koning *Willem* in dien tusschentijd tot hetzelfde zou toetreden.

Frankrijk.

PARIJS, 21 *December*.

De *Moniteur* van heden morgen behelst eene ordonnantie, welke het volgende inhoudt:

Op het rapport van onzen zegelbewaarder, minister secretaris van staat bij het departement van justitie;

Hebben wij bevolen en bevelen hetgeen volgt:

De heer *Bovier-Dumolart* zal ophouden op de lijst der staatsraden in buitengewonen dienst gebragt te worden.

— Men schrijft uit Straatsburg van den 7 dezer het volgende:

«De maarschalk *Mortier*, hertog van Trevisa, heeft bevel ontvangen om naar Parijs terug te keeren, hij zal dezen avond vertrekken.»

— Men leest in den *Spectateur*, een liberaal dagblad van Dijon het volgende:

«De heer *Raillon*, onze achtingswaardige bisschop, vertrekt maandag morgen naar Parijs. Hij moet aldaar, bij den apostolischen nuncius de canonieke informatien doen, die noodzakelijk zijn om van den H. Stoel de bullen te verkrijgen, welke den bisschop van Dijon naar het aartsbisdom van Aix zullen doen overgaan. Wij voldeden nogtans de hoop van den heer *Raillon* nog eenige maanden, als opperhoofd van dit bisdom te zullen behouden, en wij zijn verzekerd van hem vóór zijn bepaald vertrek naar Aix, te Dijon nog te zullen zien.»

— Te Grenoble hebben, op den 29 dezer, eenige ongeregeldheden plaats gehad, het volk begaf zich naar de woning van heer *Chauvet*, controleur der directe belastingen, alwaar de registers werden medegenomen en op het plein verbrand; de nationale garde was onder de wapenen, het alarm werd geslagen, doch nadat de registers geheel verbrand waren, trok het volk af; twee proclamatien zijn dien dag afgekondigd geworden, de eene in naam van den prefect, en de anderen van wege de maire en zijne adjuncten; den, zo was de rust geheel hersteld.

Van den 24.

In de zitting der afgevaardigden van gisteren heeft de minister van oorlog een voorstel van wet aangeboden, tot het doen eener ligting van 80,000 man over de klasse van 1831, welke binnen de eerste drie maanden van het volgend jaar zouden moeten in dienst gesteld worden. De kamer heeft daarop een voorstel van den heer *Portalis* bediscussieerd, strekkende tot afschaffing der wet van 19 januarij 1816, over het rouwfeest der dood van *Lodewyk XVI*; welk voorstel met eene groote meerderheid is aangenomen geworden.

Belgie.

BRUSSEL, 22 *December*.

In de zitting van de kamer der afgevaardigden van gisteren kondigde de president aan, dat de afdelingen de wet ...

voorstel van de heeren *Seron* en *de Robaulx* hebben goedgekeurd en werd, op verzoek van den heer *Seron*, besloten, dat de ontwikkeling van hun voorstel in de zitting van den 20 januarij zal worden voorgedragen.

Werd besloten, dat het rapport van den heer *Leclerq* over de middelen en wegen, ter bestrijding der uitgaven van 1832, aan de orde was.

De heer *Leclerq* las daarop het rapport, hetwelk de kamer besloot te doen drukken en ronddeelen; wordende de deliberatien er over op aanstaanden zaturdag bepaald.

De heer *Jonet* bragt rapport over de concept-wet betrekkelijk de militie-raden uit en stelde de aanneming voor.

De heer *Dumortier* deed vervolgens verslag over de concept-wet wegens de verwisseling der recepissen uit de beide geldleeningen gesproten.

De heer *Goethals* deed vervolgens verslag over de wet betrekkelijk de transito regten op de suiker, en werd, na eenige debatten, besloten, om de deliberatien over dit concept op heden te bepalen.

Hierna vereischte de orde van den dag de deliberatien over de verwisseling der uit de beide geldleeningen gesproten recepissen, dewelke met algemeene stemmen werd aangenomen. De drie artikelen, waaruit dezelve bestaat, luiden als volgt:

« Art. 1. De recepissen uit de geldleening van 12 millioen zullen nog, gedurende de maand januarij 1832, ter verwisseling kunnen worden aangeboden.

« Art. 2. De provisionele recepissen, welker verwisseling voor 10 februarij 1832 niet gevraagd is, zullen, bij de belastingen van 1832, in betaling kunnen worden gegeven, bij dezelfde bureaux, waarbij zij uitgegeven zijn.

« Art. 3. De verwisseling der provisionele recepissen uit de leening van 21 october jl. gesproten, zal met den 1 januarij 1832 beginnen. »

De zitting werd ten 3 ure opgeheven.

Van den 23.

In de zitting der afgevaardigden van gisteren waren de beraadslagingen over de militie-raden aan de orde.

Na lange deliberatien werden twee artikelen dier wet aangenomen, doch, wegens een door den heer *Jonet* voorgesteld amendement, werden de deliberatien over de verdere artikelen van het ontwerp geadjourneerd.

Hierna ging de vergadering over tot het delibereren der wet wegens het transito van de suiker, waarvan de twee volgende artikelen werden aangenomen.

« Art. 1. te rekenen van de afkondiging der tegenwoordige wet is het transito van ruwe en gerafineerde suikers, welker invoer langs de kantoren aan de landzijde geschiedt, verboden.

« 2. Het transito van ruwe en gerafineerde suikers, in de havens en langs de bureaux, aan den zeekant ingevoerd wordende, zal slechts mogen plaats hebben over Quiévrain, Meenen, Henri-Chapelle, Ostende en Antwerpen.

Van den 24.

In de zitting van gisteren las de heer *Ch. de Brouckere*, minister van oorlog, na eene korte ontwikkeling en zich beroepende op de motieven, welke het budjet van oorlog op den voet van vrede voorafgaan, een concept van budget voor dat departement voor, volgens hetwelk een crediet van 29,400,000 guldens zou worden verleend. Dit ontwerp en de daarbij behoorende tabellen zal gedrukt en aan de leden rondgedeeld worden.

De president benoemde eene commissie tot onderzoek, welke uit negen leden bestaat, te weten de heeren *Leyrelle, Gendebien, Brabant, Ch. Vilain XIIII, Leclercq, Jullien, Flessu, Destouvelles* en *Watlet.*

Het vervolg der deliberatien over de wet betreffende de militie-raden was aan de orde, dewelke op eenige discussien, met 71 tegen ééne stem, die van den heer *Delhougne*, werd aangenomen.

Het overige der zitting is doorgebragt met rapporten op petitien.

De vergadering scheidde ten 4 ure.

Ook de senaat heeft gisteren eene zitting gehouden, waarin eenige senateurs verlof tot afwezigheid hebben gevraagd, hulde van een boekwerk en van twee medailles, de krooning van den Koning der Belgen ten onderwerp hebbende, gedaan is en de beide door de afgevaardigden aangenomene wetten, die namelijk over de recepissen en die over de zamenstelling der militie-raden, ingekomen zijn; laatstgemelde wet is, ten fine van onderzoek, in handen eener speciale commissie gesteld; eerstgemelde zal in de volgende zitting in deliberatie gebragt worden.

— De afgevaarden hebben zich in hunne zitting van gisteren, met de middelen en wegen op het budjet van uitgave beginnen bezig te houden, waarover onderscheiden leden het woord gevoerd hebben. Deze discussien zullen in de volgende zitting, welke op maandag bepaald is, worden voortgezet.

In de vergadering van den senaat van gisteren werden de beide door de vertegenwoordigers aangenomene en ingezondene wetten, te weten die wegens de verwisseling der uit de leening van 12 millioen gesproten recepissen en die betrekkelijk de formatie der militie-raden, aangenomen. — Was ingekomen eene boodschap van de kamer der vertegenwoordigers, daarbij inzendende de wet op den doorvoer van suiker; deze wet werd in handen eener commissie van vijf leden gesteld. Ook de senaat zal morgen weder vergaderen.

— De minister van oorlog heeft de kommandanten der onderscheidene regementen gemagtigd, om 10 a 15 man van iedere compagnie verlof voor veertien dagen te geven.

— De heer *de Quelen*, aartsbisschop van Parijs, is tot kardinaal benoemd, in weerwil, zoo men zegt, der demarches van den franschen gezant te Rome, om die benoeming tegen te houden.

— Bij koninklijk besluit van den 15 dezer wordt de divisie-generaal *Tiecken de Terhove* ter dispositie van den minister van oorlog gesteld.

WIE ZIJN DE GEVAARLIJKSTE VIJANDEN VAN DE GOUVERNEMENTEN?

De geschiedenis der wereld levert weinig tijdperken op, die vruchtbaarder zijn in staatkundige omwentelingen, dan het onze. Misschien zag men nooit zoo vele troonen vallen of geschokt worden of in gevaar van het te zullen ondergaan. Zeer weinige staten kunnen op eene duurzame rust rekenen; de magtigste souvereinen der wereld schijnen slechts met toelating (*precárement*) te regeren. Ziet Rusland! Ziet Engeland!

Het zoude een fraai en der geleerdste staatkundigen waardig onderzoek zijn, de oorzaken te kennen, waaraan eene zoo algemeene en zoo verschrikkelijke storenis moet worden toegeschreven.

Velen zoeken dezelve in het door de vorsten uitgeoefend despotismus, in de onderdrukking der volken en in den haat der dwingelandij. Indien de koningen, zegt men, met meer gematigdheid en wijsheid regeerden, indien zij zich meer de vrienden der vrijheid betoonden, dan zouden de volken met blijdschap gehoorzamen en rustig zijn. En meer dan één voorbeeld schijnt dit gevoelen te regtvaardigen.

Indien men hetzelve intusschen met aandacht onderzoekt, dan is men schielijk uit zijne dwaling teruggebragt. Op het tijdstip, dat de omwentelingen begonnen zijn, had men zich, over het algemeen, over de dwingelandij der vorsten niet te beklagen. *Lodewyk XVI* was, dit zal de geheele wereld toestemmen, een voorbeeld van goedheid, en nooit beminde misschien eenig Koning zijn volk zóó als hij het zijne beminde. Onder de vorsten van zijnen tijd waren misschien eenigen het ongeluk van hunne onderdanen; maar dat waren juist diegenen, welke, den door hunne voorouders voorgeschrevenen weg verlatende, zich lieten medeslepen in gewaande verbeteringen, aangewezen door diegenen, welke zich hovaardiglijk als de weldoeners der menschheid, als de hervormers hunner eeuw en de vrienden der vrijheid aanmeldden. En een zoodanige was de ongelukkige *Josef II*.

Maar de souvereinen van dat tijdperk over het algemeen beschouwd, en met die van andere tijdperken vergeleken, konden insgelijks voor zachtzinnig en goedaardig doorgaan. Voorts betoonen zich het grootste gedeelte niet tegen de verbetering der wezenlijke misbruiken en er waren reeds vele vergunningen gedaan, toen de omwenteling kwam.

Men moet dus elders de oorzaken van de maatschappelijke omkeering, waarvan wij getuigen zijn, zoeken. Maar het wezenlijke in dit onderzoek is, te kunnen onderscheiden, en niet alle omwentelingen met elkander te verwarren. Het is, bij voorbeeld, zeer zeker, dat de opstand der Belgen tegen *Josef II* niet aan dezelfde oorzaak kon toegeschreven worden, als de opstand der Franschen tegen *Lodewyk XVI*.

Het komt ons intusschen voor, dat men de groote gebeurtenissen, welke Europa, sedert veertig jaren, in rep en roer gebragt hebben, uit een verheven punt onderzoekende, niet alleen waarlijk eene eenige oorzaak, maar eene algemeene oorzaak ontdekt, tot welke het grootste gedeelte schijnen te kunnen gebragt worden. En welke is deze oorzaak? geene andere dan de verzwakking van het tijdelijk gezag, eene verzwakking, begonnen door de aanslagen, in de zestiende eeuw, op het geestelijk gezag gedaan, en die zich langzamerhand tot alle soort van gezag, hetwelk de maatschappij handhaaft, uitstrekt. Sedert dat het huis van elken partikulieren burger eene soort van regtbank is geworden, waarin alles in het hoogste ressort en zonder appel gevonnisd wordt, kunnen de souvereinen niet meer rekenen op dien blinden eerbied, of op die achting, waarvan zij eertijds het voorwerp waren. Zij moesten duizend behoedzaamheden gebruiken, om een gedeelte dier magt te behouden, welke zij vóór dat tijdperk uitoefenden, en in weerwil van al die voorzorgen, heeft de miskenning van hun gezag niet opgehouden vorderingen te maken. Een Koning verheft zich in vele landen niet zeer hoog meer boven eenen partikulieren burger; zijn persoon is slechts in *schyn* onschendbaar; en de ondervinding

bewijst inderdaad dat die het niet op eene andere wijze is.

Het komt ons nu voor, dat die uiterste miskenning van het gezag, thans de groote vijandin der gouvernementen is. En hoe zal men deze vijandin overwinnen? Hier doen zich allerhande soort van hindernissen op. De Souvereinen, wie zij ook zijn mogen, Monarchen of het volk, moeten zich onderwerpen en veel geduld hebben. De voortplanting der leerstukken tot behoud der maatschappij, leerstukken, die bij een klein aantal personen schijnen de wijk te hebben genomen, is een ontwijfelbaar herstellings-middel en dat moet niet veronachtzaamd worden. Maar de tijd en de ondervinding zullen misschien krachtdadiger spreken. Het gezag zal misschien op nieuw geëerbiedigd worden, wanneer de volken van de noodzakelijkheid van dien eerbied genoegzaam zullen overtuigd zijn. En God geve, dat die eerbied niet op nieuw in eene soort van afgoderij en vrijwillig ilotismus verandert worde. Want op deze wijze gaan de menschen van het eene uiterste tot het andere.

De tweede vijand der tegenwoordige staten is de slechte staat hunner finantien, de achtereenvolgende vermeerdering hunner uitgaven en de onmogelijkheid, bij het grootste gedeelte, om hunne uitgaven naar hunne ontvangsten te regelen.

Eene beklagenswaardige en bijna onbegrijpelijke zaak; de Souvereinen zeggen niet: *Ik heb zóo veel inkomsten, waarvan ik zoo veel kan uitgeven*; maar zij zeggen: *Ik moet zoo veel uitgeven, dus moet ik zoo veel inkomsten hebben!* Men regelt eerst het budjet der uitgaven; en dan zoekt men de middelen om dezelve te kunnen bestrijden! Wat zou men van eenen partikulieren burger zeggen, die aldus wilde leven?

Wij herhalen het, de finantien zijn, naast de verzwakking van het gezag, de groote wonde der staten. Zij alleen zoude, indien men er niet in voorzag, genoeg zijn om dezelve in den grond te helpen. Hoe! men weet of is overtuigd dat de middelen van een volk zich slechts tot zulk eene hoogte verheffen; en desniettegenstaande worden de uitgaven hooger gebragt, en men vermeerdert dezelve nog onophoudelijk! Hoe wil men dat dat zal blijven voortduren? en welke rust kan men met een dergelijk gedrag hoopen? Een partikulier burger, welke op deze wijze te gronde gaat, is zeker van een bankroet, de schande en het verlies van zijne individuele vrijheid te vinden; en zou een staat, die te gronde gaat, een ander vooruitzigt hebben? —

....., den 23 december 1831.

Mynheer de Redacteur!

Gepasseerden maandag heeft in de naburige gemeente Son een ongeval plaats gehad, waarover de geheele gemeente ontsteld is. — Zekeren *Matthys Tiebos*, een braaf en bedaard ingezeten dier gemeente, begeeft zich omstreeks den middag naar het wachthuis, om eten te brengen voor eenige wachthebbende militairen, die bij hem gebiljetteerd zijn; de nabij het wachthuis staande post vraagt hem naar zijnen pas, waarop de man antwoordde: ik heb geenen pas noodig, want ik ga aan uwe kameraden eten brengen, zoo als hij ook duidelijk zien kon, doch in weerwil van dien tracht hij den man in den sloot te dringen, die echter over denzelven springende zijnen weg vervolgt, waarop hem de schildwacht naroept, als gij weerkomt zal ik u wel vinden; de goede *Tiebos* het eten aan zijne manschappen in het wachthuis bezorgd hebbende, wil langs denzelfden weg naar huis keeren, doch dadelijk wordt hem door dienzelfden soldaat gevraagd of hij nu eenen pas heeft, waarop hij zeer bedaard antwoordt, gij weet het immers wel dat ik geenen pas noodig heb, en dat ik aan uwe kameraden eten gebragt heb, waarop dat onmensch zijn geweer naar hem toekeert en doorschiet hem van zoo nabij dat de kogel op zijde van den onderbuik ingaande langs de heup uitvliegt en tot in het wachthuis doordringt. Zijne naastbestaanden dit ongeluk vernemende ijlen naar hem toe en willen genees- en heelkundige hulp in het naburig Eindhoven gaan halen, doch van wegens de militaire autoriteit werd de ongelukkige aan de behandeling der officieren van gezondheid overgegeven, met te kennengeving dat geene andere geneesheeren zich daarmede behoeven te bemoeijen.

Dit een en ander gaf dadelijk eene zoodanige bevreesdheid door de geheele gemeente, dat bijna niemand daarover durfde spreken als of men bang was dat dat roekeloos schepsel zijne wandaad zoude voortzetten. Zoo als ik evenwel nader geïnformeerd ben, moeten op gister twee der voornaamste geneesheeren uit Eindhoven den ongelukkigen *Tiebos* bezocht hebben, die zijne wonden zeer gevaarlijk hebben bevonden; ook verzekerde men dat de heer burgemeester daarvan een proces-verbaal zoude opmaken, in welk geval men mag verwachten, dat deze zaak met bedaardheid en onzijdigheid zal worden onderzocht, en de boosaardige misdaad met gestrengheid gestraft.

Door dit verhaal in uw dagblad te plaatsen, zult gij voor eerst aanleiding geven dat voornoemd ongeval voor de autoriteiten niet verdonkerd worde, en ten andere om tot eene waarschuwing voor een ieder te dienen, aan, zeer omzigtig te wezen bij het naderen of voorbijgaan van wachten of militaire posten.

Uw bestendige Lezer,

N. N.

Wij hebben vermeend het ons gedane verzoek met betrekking tot den bovenstaanden brief te plaatsen, niet te mogen weigeren, om dat er al meermalen moeijelijkheden hebben plaats gehad, ter gelegenheid dat men van nabij of op eenigen afstand militaire posten zoo op de grenzen als op de uitgangen der Gemeenten heeft willen passeren; het raadzaamst is, wanneer de schildwachten ten deze gegrond of ongegrond eenige moeijelijkheid maken, van terug te keeren, en daarvan, indien men vermeent daar door beledigd te zijn, aan de kommanderende officieren kennis te geven. Intusschen verschoont dit de mishandeling niet, die *Tiebos* is aangedaan, en wij twijfelen niet of deze zaak zal met ernst onderzocht en vervolgd worden; ook ware het te wenschen dat er eene generale order mogt uitgevaardigd worden, waarbij aan alle burgerlijke personen verboden werd eten aan de wachthebbende militairen te brengen, en dezen last aan de militairen zelve werd opgedragen; zeer voegzaam zoude bij betrekken der wachten zoodanig kunnen worden geregeld, dat nimmer al de manschappen uit hetzelfde huis [illegible] dag tot het betrekken der [illegible] gekommandeerd; zoo wij vermeenen wel onderrigt te zijn, heeft dat reeds bij eenige corpsen plaats; hierdoor zoude tevens worden voorgekomen dat de landbewoners door de bij hun gebiljetteerde militairen, gedwongen werden hun het eten en andere benoodigdheden en dikwijls op eenen grooten afstand na te dragen, welke daartoe uit gebrek aan mannen veeltijds meisjes moeten gebruiken, die zich daarenboven nog aan andere onaangenaamheden bloot stellen.

Aan den uitgever van de Gorinchemsche courant.

Mijnheer!

Aan eenen stervenden de laatste eer te bewijzen, is eenen heilige pligt. Wij haasten ons om aan deze taak te voldoen, terwijl de tijd der overlijding reeds aangekondigd en zoo nabij is. — Met den laatsten dag van dit beroemd Protocollen-jaar zal de *Gorinchemsche Courant* ophouden te bestaan. Wezenlijk, een schitterende dag ware, een tweejarig aanwezen niet te kort om het tijdelijke met het eeuwige te verwisselen. Men moge denken wat men wil van het voorgevoel, maar ligt het niet in mijnen brief, geteekend *X. X.*, opgesloten, dat eene zoo broze existentie, als de uwe in de politieke wereld, niet van langen duur konde zijn.

Welaan dan, treedt met onderwerping de vergetelheid in, wees filosoof; zeg: alles uit ijdelheid zelfs de roem, dien men bij het schrijven van eene *Gorinchemschen Courant* verwerft. Verfoei de wereld met al hare pomp. Sterf gerust, wij vergeven u ook van ganscher harte de aanvallen, die onze provincie, onze plattelands-schutterij in het bijzonder, en onze Huisgoden van u, vooral in uwe zieltogende dagen, hebben moeten uitstaan. Dat deze toespraak uw geweten gerust stelle; rust in vrede, en wij feliciteren ten slotte uwe geabonneerden.

X. X.

's ..... december 1831.

BEURSPRIJS DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, *den* 24 *December.*

			gebl.
NEDERL.	Werkel. Schuld. . . . à 2½ pCt.	40¼ à 40⅜	40[illegible]
———	Uitgestelde schuld	15/16 à 1	61/64
———	Kansbiljetten . . . . f	15¼ à 16	15¾
———	Recepis., geldl. 1830, à 5 pCt.	78¼ à 79	
———	Schatk. bilj., groote . » 6 »	92¼ à 92	92¼
———	Dito kleine à f 100 . » 6 »	92¾ à 93¼	
———	Dito, dito à » 50 . » 6 »	96[illegible] à 97	
———	Vrijwillige Geldleening. » 6 »	[illegible] à [illegible]	[illegible]
———	Amortisatie-Syndikaat, » 4½ »	65¾ à 66	65[illegible]
———	Dito, dito » 3½ »	53¼ à 53⅜	53[illegible]
———	Anticipatie-billet. 1831. » 6 »	à	
———	Handel-Maatschappij . » 4½ »	74¾ à 75¼	75[illegible]
FRANKRIJK.	Ins. op het gr. boek » 3 »	69 à 69¼	
———	Certifikaten van dito . » 5 »	à	
RUSLAND	Bij *Hope* en C. . . . » 5 »	90¾ à 91¼	91
———	Bij dezelfde 1828 en 29 » » »	91¼ à 91¾	92
SPANJE	Cert. van insch. gr. boek » » »	7¼ à 7⅜	7[illegible]
———	dezelfde te Amsterdam » » »	47 à 47¼	47[illegible]
ENGELAND	geconsolideerde . . . » 3 »	83⅜ à 83[illegible]	83
NAPELS.	Certificaten	73 à 73¼	73[illegible]

Te 's Hertogenbosch, bij de GEBROEDERS LANGENHUYSEN, drukkers en uitgevers van den *Noord-Brabander.*